
Idéhistorie, intellektuel historie – kært barn...

Idéhistoriske tilgange 1/2 2022

Program

- Velkommen til!
 - ØVELSE: Forventninger og "Hvad er idéhistorie?"
 - Gennemgang af læseplan og målsætninger
 - Forelæsning og diskussion: Grafton *Precepts and Practice*.
 - Opsummering og diskussion: Jansson *Things are different elsewhere*
 - Oplæg til instruktørundervisning
 - Afslutning og opsamling
-

ØVELSE

Forventninger + Hvad er idéhistorie?

- Start hver for sig. Skriv stikord ned hvad I har af forventninger til kurset, til jer selv, til jeres medstuderende.
 - Skift til 2 og 2. Del jeres tanker om forventninger. Hernæst: Diskuter hvad idéhistorie er. Se om I kan blive enige om en formulering som er jeres egen.
 - Grupper af ca. 4: Hør hinandens forslag til hvad idéhistorie er - diskuter forskelle og ligheder
 - Opsamling i plenum.
-

Formål

- Formålet med disciplinen er at opøve færdigheder i en reflektiv udfoldelse af idéhistorie i praksis. Disciplinen har således til hensigt at udvikle den studerendes refleksive og analytiske kompetencer. Disciplinen præsenterer et repræsentativt udvalg af nyere teoridannelser, metoder og forskningstraditioner, hvilket kan være strukturalisme/post-strukturalisme, hermeneutik, historisk kontekstualisme, begrebshistorie, videnshistorie, global idéhistorie og diskursanalyse. Der fokuseres på idéhistoriens videnskabelige grundlagsproblematikker og analysetilgange. Disciplinen tager over, hvor Studium Generale slap, idet der nu sættes et mere dybdegående fokus på idéhistories traditioner og metoder som del af humanvidenskaben.
-

En refleksiv omgang med idéhistorien

- *At kunne:*
 - Undersøge, afgrænse og begrunde antagelserne der lægger til grund for det idehistoriske arbejde, herunder,
 - Hvad er det idéhistoriske genstandsfelt og begrundelser herfor?
 - Hvilke syn på ideer, sprog, historie, filosofi og teori, der lægger til grund for det idehistoriske arbejde
 - Hvilken nytte eller værdi knytter der sig til studiet af ideernes historie
 - Bevægelse fra refleksion til refleksiv praksis
-

Eksamen: Portefølje

- **Med udgangspunkt i modul 1 (forelæsning 1 til og med 4) ønskes en analyse og diskussion af en konkret idéhistorisk analyseproblematik**

Spørgsmål kan f.eks. være: Hvad er idéhistorie? Hvad er forholdet mellem det historiske og det filosofiske i idéhistorie? Hvilke er de idéhistoriske aktører og hvad betyder det for vores analyse? Hvad er idéhistoriens formål? Hvilke antagelser om historie, viden og konstruktivisme ligger til grund for det idéhistorisk arbejde?

- Besvarelsen skal være metodisk reflekteret og have et tydeligt afsæt i fagets/disciplinens litteratur, emne og analyseværktøjer.
 - Det er ikke jeres personlige mening, der er vigtig, men jeres evne til at redegøre for, analysere og diskutere en problematik omkring idéhistories grundlag med udgangspunkt i de positioner og tekster vi har læst
 - Det anbefales at opstille en præcis problemformulering og/eller tese samt at aktivt inddrage forskellige illustrative eksempler fra kurset
 - Almindelige standarder for opbygning (indledning, analyse, konklusion, litteraturliste) samt for referencer skal overholdes.
 - **Max længde er 5 normalsider (2.400 tegn pr side). Litteraturliste tæller ikke med. Aflevering af portefølje 1 torsdag 9/3 på Brightspace.**
-

Studiet af fortidens store religiøse og filosofiske systemer. Studiet af almindelige menneskers overbevisninger om himmel og jord, fortid og fremtid, metafysik og videnskab. Undersøgelsen af vore forfædres holdninger til ungdom og alderdom, krig og fred, kærlighed og had, stort og småt. Afdækningen af deres fordomme om, hvad man burde spise, hvordan man burde klæde sig, hvem man burde beundre.

Analysen af deres antagelser om sygdom og sundhed, godt og ondt, moral og politik, fødsel, samleje og død. Alle disse og en omfattende række af beslægtede emner falder indenfor den intellektuelle histories kapacitetsmæssige omdrejningskreds. De er nemlig alle eksempler på den intellektuelle histories mere overordnede emneområde: Studiet af fortidige tanker.

Quentin Skinner, 'Hvad er intellektuel historie', *Semikolon* nr. 11 (2005),

Anthony Grafton: “The History of Ideas: Precept and Practice, 1950-2000 and Beyond”, *Journal of the History of Ideas*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 2006), pp. 1-32.

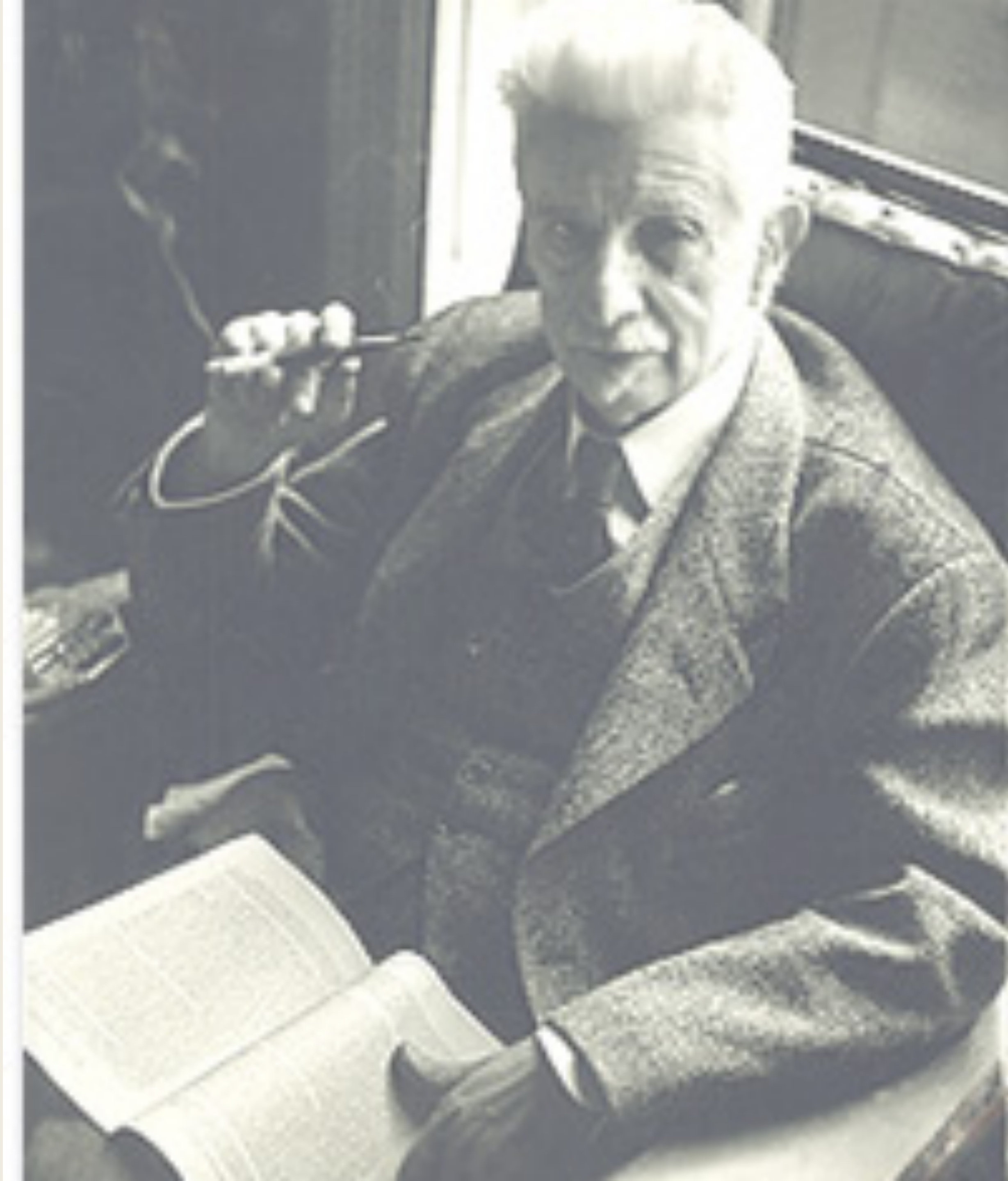
- Anthony Grafton (f. 1950)
- Professor i historie, Princeton University
- *Defenders of the Text: The Traditions of Scholarship in the Age of Science, 1450-1800* (1991).
- *The Footnote: A Curious History* (1997)
- *What Was History?: The Art of History in Early Modern Europe* (2006)
- Og mange flere

“If I’m writing full-time I’ll get about 3,500 words per morning, four mornings a week.” = The Grafton-line

Anthony Grafton: “The History of Ideas: Precept and Practice, 1950-2000 and Beyond”, *Journal of the History of Ideas*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 2006), pp. 1-32.

- Disciplinshistorie og tidsskriftshistorie med udgangspunkt i *Journal for the History of Ideas*
 - En status over disciplinens udvikling og mulige fremtid på baggrund af en diskussion af
 - Arthur Lovejoy (som har været indflydelsesrig på amerikansk grund)
 - En række temaer der har tegnet feltet de sidste halvtreds år (også internationalt set)
-

Arthur O. Lovejoy

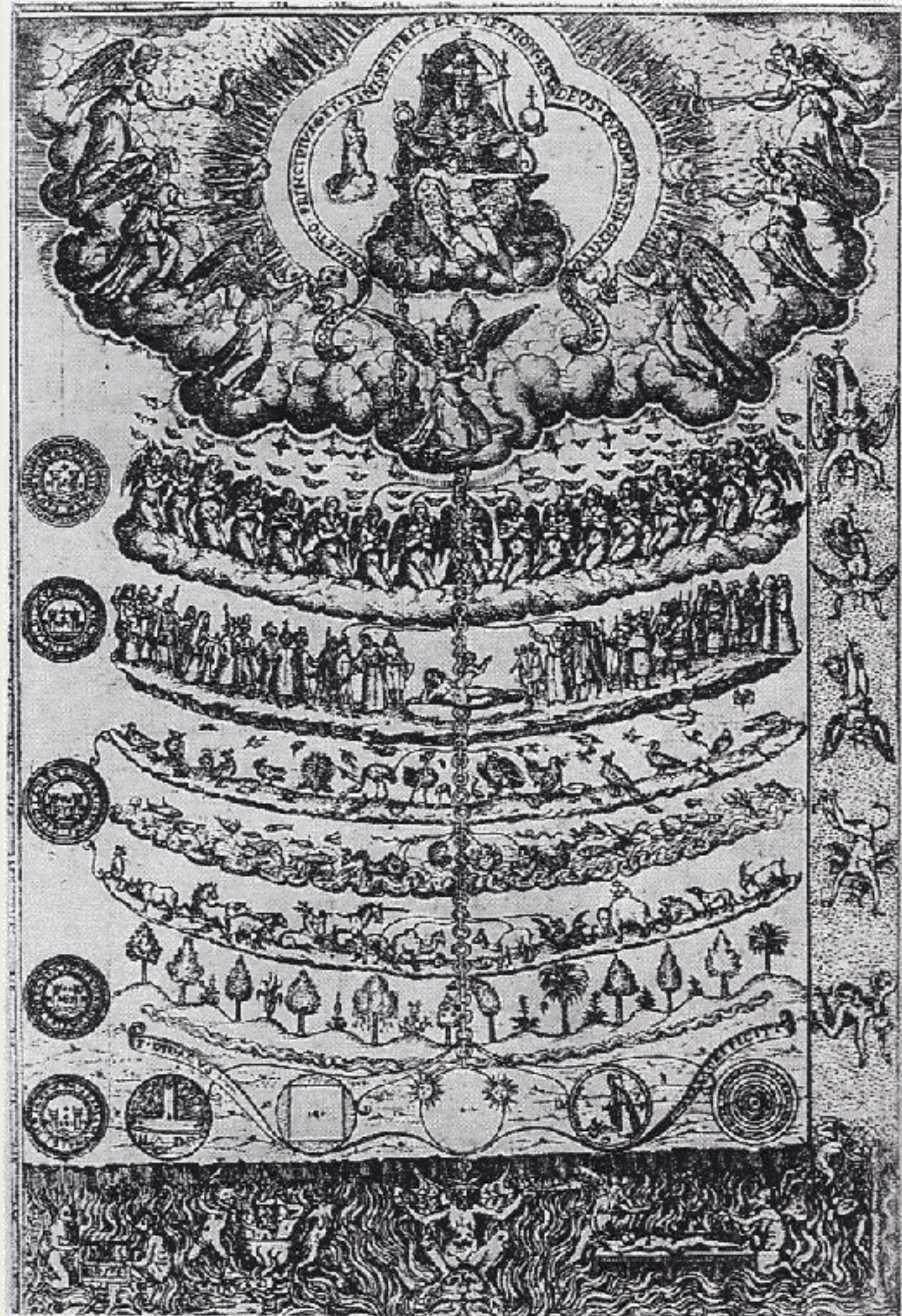
- Amerikansk Filosof, Johns Hopkins (1863-1972): (I flg. Lovejoy er filosofiens historie det vigtigste historiske område for idéhistorikeren)
- Stifter (med George Boas) af the History of Ideas Club (1923)
- Hovedværket: Great Chain of Being (1936)
- Grundlægger Journal for the History of Ideas (1940-)
- Berømt og berygtet for forståelsen af "Unit-Ideas" som idehistoriens genstandsfelt.

Lovejoys idéhistorie

Den enhedsidé som historikeren har isoleret forsøger han nu at efterspore i mere end en - allerhelst i alle - de grene af historien hvor den optræder på betydende vis, det være sig i de grene der betegnes filosofi, videnskab, litteratur, kunst, religion eller politik.

Antagelsen bag dette studie er, at for at forstå en given begrebsliggørelse, en given eksplicit eller udtalt antagelse, en mental habitus, eller en tese eller et argument - hvis dens væsen og historiske betydning skal forstås til fulde - så må den spores fortløbende gennem alle faser af menneskets tænkende liv hvori den manifesterer sig eller igennem så mange af disse som historikerens evner og ressourcer tillader at den efterspores.

Dette forehavende er inspireret af troen på at der er langt mere tilfælles imellem disse grene end det almindeligvis antages, at den samme idé ofte dukker op - til tider godt skjult - i de mest adskilte områder af den intellektuelle verden

Enhedsidéer

- Der eksisterer stabile "enhedsidéer", hvis kerne forbliver uforanderlig gennem historien men som finder forskelligt udtryk i forskellige perioder [fx ideen om "the great chain of being"]
 - Enhedsidéer virker på tværs af åndsområder (og i endnu højere grad på tværs af disciplinære skel)
 - Fødes som regel og finder deres stærkeste udtryk i filosofien: filosofihistorien kernerdisciplinen i idéhistorie
 - Men idéhistorikeren skal også kende mindst 10 andre områder (religion, kunst, sprog, litteratur, komparativ litteratur, folkløse, videnskabshistorie, politik, socialhistorie, videnssociologi) i sin jagt på enhedsidéer gennem historien
-

Den danske forbindelse

(J. Sløk, *De universelle idéers historie*, 1968)

- *Ikke Videnskabshistorie* - som er fremskridtshistorier
 - kan dog blive idéhistorie hvis videnskab ses som "en betydningsfuld ingrediens i det kulturelle helhedssyn" (s.10) dvs. i sammenhæng med andre åndsaktiviteter som sociale, æstetiske og religiøse aktiviteter
 - *Ikke Filosofihistorie* - som interesserer sig for de evige argumentationers holdbarhed
 - men filosofihistorien er særlig vigtig for idéhistorikeren: Filosofien er "det fornemste vidne" i en epoke; en epokes
 - "grundanskuelser bliver eksplicite i filosofien" (p 12)
 - En anden tilgang til filosofihistorien end filosofen: For en idéhistoriker har en filosof altid ret i den forstand "at han nu engang er den filosofiske eksponent for sin tid" (p. 13)
 - *Ikke Kulturhistorie* - som er interesseret i menneskelivets brogede mangfoldighed
 - Men idéhistorikeren vil noget andet med stoffet: vil se "det alt sammen som udtryk for de ideer, den pågældende epoke har gjort om livet "(p. 13)
-

Den danske forbindelse

(J. Sløk, *De universelle idéer*, 1968)

- *Hvad idehistorie er:*
 - Idehistorien ønsker at isolere og formulere de ideer, der har bestemt en kulturel epoke, og med ide menes der i denne sammenhæng de ledende synspunkter man har anlagt og som har været bestemmende for hvorledes man har udformet de forskellige kulturområder:
 - *Hvad muliggør idéhistorie?*
 - mennesket er ikke bestemt af naturen, men af kulturen
 - kulturer er bestemt af deres ideer
 - ideer er enhedsskabende og "i enkelte lykkelige epoker kan denne enhed etablere sig, og den pågældende kultur vil for forskerens blik tegne sig i et smukt ensartet billede" s. 20
 - *De almene ideer*
 - enhver kultur har Universelle ideer: almene bagvedliggende ideer (om msk, om verden, om Gud): kommer til udtryk hos tidens store tænkere
 - i modsætning til kulturers Regionale ideer, der kun dækker et åndsområde i en kultur
-

Spørgsmålet om idéhistorie

Idéhistorie (vægt på det filosofiske)

eller

Idéhistorie (vægt på det historiske)

De systematiske og historiserende elementer er sammenvævede men vægtes forskelligt

Anthony Grafton: “The History of Ideas: Precept and Practice, 1950-2000 and Beyond”, Journal of the History of Ideas, Vol. 67, No. 1 (Jan., 2006), pp. 1-32.

- Særligt efter 1970 blev den klassiske idéhistorie problematiseret:
 - Dem som afviser tanken om et begrænset antal unit ideas der går på tværs tiderne og forbliver stabile gennem historien
 - Dem der afviser at der findes afgrænsede kulturelle enheder der har et væsen der kommer til udtryk i filosofien og som historikeren kan identificere
 - Kritikkere af den reduktionisme der kan lægge i at ville reducere litteratur og kunst til udtryk for formelle, filosofiske doktriner eller en tidsånd
 - Analytiske filosoffer der er skeptiske overfor det filosofisk værdifulde i at historisere de filosofiske problemstillinger
 - Dem der hævder at man i stedet for at tærske videre i døde hvide mænds tanker i stedet burde være mere optaget af socialhistoriens mange lag og oversete aktører og skribenter
-

“younger scholars, especially graduate students, had been scrambling over the gunwales of the good ship History of Ideas, abandoning the effort to converse abstractly with the mighty dead, and clambering in hordes over the side of a newer vessel, Social History, which boasted a Hogarthian passenger list of heretics, mis-fits, and military women. “ (s. 3)

“Even more important, intellectual history had genuinely lost its edge and coherence in the same period. The collapse of liberalism in the 1960s undermined the Americanist pursuit of a unified “national mind,” leaving the field open for social historians who emphasized the varied experiences of those groups that the older picture had omitted.” (s. 3)

Ikke kun en kamp mellem ny og gammel idéhistorie,
men en transformation af alle historiske discipliner.

Material turn - hvad er kilderne?

“But it [the material turn] really began to have an impact on intellectual history in the 1970s, when pioneering scholars began to pose the question why, at particular times, individuals decided to live in radically different ways, and to connect the new built environments of the Renaissance palazzo and villa and the nineteenth-century apartment house with new ways of thinking about the city and its inhabitants. A wave of new studies of museums revealed that the Baroque antiquaries who had assembled fossils, skis, and narwhal horns in their mysterious Kunst- und Wunderkammer and the eighteenth- and nineteenth-century curators who had swept art, national antiquities, and natural history into their magnificent public museums had transformed western ways of thinking about and experiencing the past.” (s. 26)

Nye kilder, nye idéhistorier

HVEM, HVAD, HVOR?

Hvad skaber en disciplin?

- Uddannelse
- Forskning
- Udgivelser
- Formidling
- Tidsskrifter
- Studerende

Hvad skaber et felt?

BREAK - DISKUSSION

Udvidelse af horisonten og grænserne

Er idéhistorie

1) De døde hvide mænds historie

eller

2) andre gruppers idéer?

En KLAR bevægelse mod udvidelsen af hvem der er relevante idé-skabere og- brugere.

Udvidelse af horisonten og grænserne

Er idéhistorie

eller

1) National

3) Regional

eller

eller

2) Vestlig

4) Global?

Hvis idéhistorien er udvidet (aktører, kilder, spatialt)
hvad er så disciplinens særkende og *raison d'être*?

Øvelse (10-15 min)

- Grafton og Jansson giver forskellige udlægninger af idéhistoriefagets udvikling og genstandsfelt. I arbejdet med teksterne forsøg at identificer de væsentligste ligheder og forskelle i udlægningen af hvad der udgør det idéhistoriske genstandsfelt. Hvor er de enige og hvor divergerer de?
- Prioriter jeres svar så I har mindst 2 konkrete punkter/svar/spørgsmål.
- Vælg en fra gruppen til at fremlægge jeres synspunkter.
- Opsamling i plenum

Sammenfatning

A) *Idéhistoriedisciplinens formål 1*: (F.eks. At historisere fortiden? Holde adgangen til fortidens ressourcer åbne?)

B) *Idéhistorieuddannelsens formål 2*: (f.eks. klassisk dannelse, samfunds- og ideologikritik, vidensarbejdere)?

C) *Subdisciplin eller overgribende disciplin?*

D) *Forholdet mellem det filosofiske og det historiske* – mellem idé og historie?

E) *Idéhistoriens aktører* (idéer, mennesker, og i givet fald hvilke mennesker)?

F) *Idéhistoriens kilder* (tekster og i givet fald hvilke? Mere end tekster og i givet fald hvilke)?

G) *Forklaring af idémæssig forandring* (idéerne selv?, konteksten – sproglig eller socialhistorisk)?

H) *Idéhistoriens geografi* (Vesten, regioner, kloden)?

Næste gang

- **Filosofi, filosofihistorie, historiefilosofi og idéhistorie (13/2)**
 - Rorty, Richard (2007 [1984]), "Filosofiens historiografi: Fire genrer", Slagmark, nr. 50, 2007, 129-157.
 - Gadamer, Hans-Georg (1999 [1960]) "Forståelsens historicitet som det hermeneutiske princip", i Gulddal og Møller: Hermeneutik - en antologi om forståelse, Gyldendal, 127-182
 - Hutton, Sarah (2014). "Intellectual History and the History of Philosophy", History of European Ideas, vol. 40, nr. 7, 925-937*
-

Læsefokus

- Rorty: Identificer forskellen mellem rationelle rekonstruktioner og historiske rekonstruktioner. Hvilke opgaver har de to genrer ifølge Rorty?
 - Gadamer: identificer steder hvor Gadamer er kritisk overfor oplysningens erkendelsesidealer + identificer steder hvor Gadamer er kritisk overfor romantikkens erkendelsesidealer? Kan vi ad den vej blive klogere på hvad hans positive projekt er?
 - Alle tre tekster: hvad lærer vi i teksterne om forholdet mellem filosofi, filosofihistorie og idéhistorie? Bemærk at især Gadamer kun behandler dette spørgsmål indirekte.
-